

השניה לתשומת-לב המפלגות והמנהיגים והדבר מדווח בהבלטה בכל אמצעי-התקשורת. (ע' 241)

ואם נרצה, לבסוף, להצביע על ליקויי המילון, על צדדים שליליים, בלתי-מקצור עיים שבו, על סתירות ושגיאות שבו, הרי ניטיב עשות אם נסתפק בציטוט קטע מהק"דמתם של המחברים, הקרויה "תירוצים והצטרפויות" (ע' ז) :

ועכשיו, כדי לשמור על חוש מידה מסוים, נגיד גם כמה דברים בגנותו של המילון. כבר רמזנו בצורה די ברורה שהמילון איננו שלם, שניתן לחלוק לפחות על חלק מהגדרותיו ושערכיו אינם אנשי מדע, אבל זה לא מספיק. מבחינה חינוכית ומוסרית המילון הזה הוא ממש שערוריה. מעולם עוד לא כונסו בספר אחד כל כך הרבה גידופים, חרפות, קללות ואוסף כזה של שמות תואר, המציינים את מגרעותיו הפיזיות, הנפשיות והאינטלקטואליות של האדם. שלא לדבר כבר על שפע "הגסויות" ושלל ביטויי החיזור, הפיתוי והמשגל שהמהפכן בן-יהודה לא סיפק לנו.

ד. ת.

אני ואת

"אני ואת" הוא קובץ של כתמישים רשימות קצרות, המכונות, משום-מה, בכותרת-המשנה לספר, "סיפורי אהבה". וכדי שנדע כי אכן סיפורים הם אלה, מובאים על עטיפת הספר מדבריהם של מבקרים שונים, המכנים את יציר-רוחו של מר אביבי בשם סיפורים, ולא עוד אלא "סיפורים תמציתיים", שכל אחד מהם "מקפל רומן ארוך ושלם". למעשה, לפנינו אוסף של תצלומים בכתב, מאותו סוג ומאותה רמה שכותבים גימנוזיסטים—או, שלפחות כותבים היו בימים הר"חוקים בהם היה כותב השורות האלו עצמו גימנוזיסט—לאחר פרשת אהבתם הראשונה. אבל רשימותיהם של תלמידי תיכון יש בהן,

* ברוך אביבי : אני ואת (סיפורי אהבה); הוצאת מסדה, 1972 ; 163 עמ'.

(3) לשון פנייה הבאה ליצור דיסטאנץ : "שמע נא חבר. אתה אל תתערב"; "שמע חבר, אולי תרד מהרגליים שלי?" (ע' 86).

דוגמה זו יש בה, מלבד החידוש, גם כדי להבהיר לקורא הסקירה הזאת שלא ניבול-פה בלבד אצור במילוננו. יש אף מקרים שבהם מלה השייכת בדרך-כלל לתחום "ניבול-פה" זוכה במילון של ב"א וב"י להר"חבת-שמעות שעושה אותה מהוגנת, פחות או יותר. הגה, למשל, המלה "ישבן" לפי מילוננו העולמי :

(1) בשפת העליות הראשונות—ולכן במילון השפה התקנית—אמנם עד עתה : קולו-ניזטור, מתישב. אך המשמעות האמיתית ברורה לפל : תחת, אחר.

(2) כושר התמדה : "מי הישבן הזה שהכניס את המלה ישבן בתור מתישב-קולוניזטור?" "הוא עוד יהיה דוקטור. יש לו ישבן בריא". ראה : קריעת ישבן (ע' 114).

זו השכבה האחת שהיא, כפי הנראה, הראשונה בהתהוות המילון מן הבחינה הכרוני-לוגית (או, בלשון חוקרי המקרא—מבחינת בקורת המקורות). השכבה השנייה, המאיר-חרת, היא כמדומה תרומתו האישית-המורחשית של מידענו דן בן-אמוץ. היא כוללת, בראש-וראשונה, את הצד החזותי-העוקצני שבספר, וכן חלק רב מן ההדגמות וההגדרות המפולפלות בערכים השונים. כך, למשל, נראית (לפי גיחושונו) תרומתו הייחודית של ב"א לערך "רפ"י", המוגדר במילון בוז-הלשון :

רשימת פועלים ישראלית (בראשי תיבות)—מפלגת פועלים בישראל, שהמערך כולו פרש ממנה וחזר אליה מפחד מלחמת ששת הימים. (ע' 215)

או הערך "ישראל השנייה", המוגדר כך : אותו חלק מן האוכלוסיה בישראל, היושב בעיירות הפיתוח, ביישובי עולים ובשכונות עוני ; המרכב ברובו ממשפחות מרובות ילדים (ממ"י), שמצבן הכלכלי קשה ורמתן החינוכית נמוכה. אחת לארבע שנים, ערב הבחירות, זוכה ישראל

לעתים קרובות, תמימות ראשונית, היוליות מסוימת, ואיזו הבטחה רחוקה לעתיד. תצ" לומי-הכתב של ברוך אביבי אין בהם מכל אלו. לפנינו רשימות "חכמות" כביכול של מי שמתאר "בחור בעל בלורית בלונדית" עומד עם בתו רותי "ליד שער הבית", ונזכר כי כך ממש "עמדתי אני ליד שער כזה והב" לורית הבלונדית של הימים ההם הבהיקה לאור הירח המכסיף", ומסכם, כקוהלת מו"ר דרני: "אכן, אין חדש תחת הירח".

"חכמת-חיים" מסוג זה, ברמה דומה, מלווה את רוב הרשימות, לצד תיאורים באנאליים, פסבדו-רומנטיים וחסרי כל ממשות אנושית, של פגישות בין "הוא" לבין "היא". הרשימות רדודות להפליא, וגיבוריהן דומים זה לזה כדמיון מר קרקשתן לקרקשתי; לצעירים תמיד בלורית בלונדית; אהבה רומנטית מתנהלת תמיד לאור הירח; התיירות הא-מריקאיות הן—לא תאמינו—"שמגות-בשר"; ואילו הצרפתיות "גוצות, מלאות חן, מת-רפקות ונצמדות בחום"; האחות, כמובן, אהבה בסתר-לבה את הרופא (אך אל דאגה: הוא לא ידע על כך כלל, ופתע מת...).

לעתים דימיתי כי אוכל להשלים בעצמי את תיאורם של הגיבורים-רות, את הקיטויים הנדושים, ואף את הסיפור כולו. לפני 40—50 שנה, כאשר אך החלה להתפתח בארץ "ליטרטורה" עברית, היו סופרים ומחברים שכתבו כך. היה בזה מעין חידוש, מעין שלבי-ינקות הכרחי בדרך לספרות עברית מודרנית. אבל מאז הודקנו בארץ שני דורות, ומשום-מה נדמה היה כי את השלב הזה עברנו מפבר.

ב. נ.

המימסד—העם הבוחר

שני הספרים עוסקים בשני תחומים מרכזיים של החברה הישראלית, ובצדדים סוציו-

* אליהו סלפטר, יובל אליצור: המימסד; הוצאת א. לוינ'אפשטיין, 1973; 335 עמ'.
* אשר אריאן: העם הבוחר; מסדה, 1973;

217 עמ'.

מדיניים שלה. הדברים שיש לומר על תחו" מים אלה הם בדרך-כלל בחינת אמיתות מוסכמות, ומחברי הספרים נקטו שתי מי-תודות שונות כדי להבהירן. צמד המחברים של "המימסד" קבע לו ארמון את שדה המחקר בהסתמך על ספרי-עיון למדניים מתוך הסוציו-פוליטיקה, אך העדיף לכתוב ספר שווה לכל נפש, המתמקד יותר במסי-רת אינפורמציה אישית רפרפנית, שאנשי המימסד עצמו, כמובן, אינם צריכים לה, שהרי באותו מימסד הכל מכירים את הכל. פרופ' אריאן, לעומת זאת, מאושש הערכות מקובלות בעזרת מחקר אפירי מדוקדק. מיהו המימסד, אותו יצור אנונימי השולט בחיינו, ומי העם הבוחר, יצור אנונימי לא פחות, בו שלט אותו מימסד והוא המעניק לו מדי 4 שנים את הלגיטימציה לשלטון?

"המימסד" אינו ספר על המימסד אלא על העילית השלטת בישראל. דומה שקצת נתערבבו להם למחברים שני מושגים: מצד אחד, כוונתם לעילית הישראלית בתחומי עיסוק שונים, ומצד שני כוונתם העיקרית לאותה עילית השלטת בפועל-ממש בתחומי הפוליטיקה והמשק ולאותם אנשים שבידיהם השפעה וכוח, בדרך-כלל לא כוח פורמלי או גלוי, על אותה עילית פורמלית ולגויה. בפרקים אחרים מוסרים, אפוא, המחברים אינפורמציה שטחית, מרפרפת ולוקה בחס-רונות (למשל, בפרק י"ח על העתונות ובפרק י"ט על "הפוליטיקה והמוזות"). כנגד זאת ימצא הקורא ה"קרנני" ענין רב בתיאור הווריאציה ל"200 המשפחות" של הריפוב-ליקה השלישית, מעין "מיהו מי" של ישראל, אלא שהבחירה כאן סלקטיבית מאד, ללא בחנים ברורים. כנגד זאת, באותן ביוגרפיות שכותב הדברים, למשל, יש לו בהן ידיעות בדוקות משלו מצאנו שגיאיות, ליקויים, פסיחה על עובדות מהותיות ואי-טרפרטציה שטחית. מי שיכתוב פעם על העילית הישראלית ימצא בספר זה פרטים מעניינים, פעמים בלתי-ידועים, על עיסו-קיהם וקשרים של חברי הצמרת, אך מוטב שלא יסתמך על ספר זה לבדו.

הכתוב כפוי כמעט להזכיר את "חוק-הברזל